

ДЕФІНІЦІЯ ВІДХИЛЕНЬ У ПОВЕДІНЦІ

Орлова Владислава Сергіївна,

Уманський державний педагогічний

університет імені Павла Тичини, м. Умань

Науковий керівник – канд. психол. наук, доцент

Перепелюк Тетяна Дмитрівна

У сучасному суспільстві проблема відхилень поведінки загострюється все більше і більше. Практично щодня всі ми стаємо, так чи інакше, жертвами агресивних проявів або спостерігачами конфліктного спілкування.

Все частіше батьки, вихователі дитячих колективів, вчителі загальноосвітніх навчальних закладів, організатори дитячих осередків, працівники правоохоронних органів зустрічаються з ростом порушень поведінки серед учнів молодшого шкільного віку. На жаль, цій проблемі не приділяється достатня увага в психолого-педагогічній літературі, хоча вона є надзвичайно важливою і потребує свого розв'язання. Адже саме в цьому віці закладаються основні стереотипи поведінки людини. Водночас виявлення основних чинників відхилення поведінки в молодших школярів допомагає не тільки пояснити причини негативних відхилень, а й з'ясувати шляхи корекції [1, с.7-8].

Проблема відхилень у поведінці є педагогічною та соціально-психологічною проблемою. Ця проблема не нова. Вона стосується як учасників освітнього процесу – учнів та педагогів, які внаслідок девіацій окремих дітей не мають змоги повноцінно реалізувати та засвоїти навчальні програми, так і самих девіантів, щодо яких можна говорити про порушення в них психологічного та соціального здоров'я, та їхніх батьків [2, с.8].

Філософія, наука, релігія, література, мистецтво з різних точок зору розглядають і оцінюють це явище. Нині проблемою відхилень (девіацій) займаються представники різних галузей наук: медики, юристи, соціологи,

психологи, педагоги [3, с.10]; вивчають кримінологія, правова статистика, соціологія, психологія, педагогіка та інші науки.

Філософія, наука, релігія, література, мистецтво з різних точок зору розглядають і оцінюють це явище. Нині проблемою відхилень (девіацій) займаються представники різних галузей наук: медики, юристи, соціологи, психологи, педагоги [3, с.10]; вивчають кримінологія, правова статистика, соціологія, психологія, педагогіка та інші науки.

Термінологія відхилень викликає значні труднощі, тому що дітей з відхиленнями у поведінці характеризують по-різному. У вітчизняній літературі функціонують такі взаємозамінні терміни, як «труднощі виховання», «важковиховувані», «важка дитина», «відхилення у поведінці», «соціально дезадаптовані», «діти групи ризику» тощо. Слід зазначити, що до 1950 року вживався термін «відхилення в характері», а після Психіатричного конгресу його замінено терміном «відхилення в поведінці».

Поняття «девіантна поведінка» запроваджене соціологами. Біля витоків соціології девіантної поведінки стояв французький учений Еміль Дюркгейм (1858-1917) – творець французької соціологічної школи, основоположник соціогенетичного напрямку.

Але становленню як самостійному науковому напрямку теорія девіантної поведінки зобов'язана насамперед Р.Мертону, А.Коену, Д.Уолшу, Г.А. Аванесову [3, с.10].

Під девіантною поведінкою розуміються:

1) вчинок, дії людини, соціальні явища, виражені в масових формах людської діяльності, невідповідні офіційно встановленим у даному суспільстві нормам, що фактично склалися (стандартам, шаблонам) [3, с.11];

2) поведінка, яка відхиляється, є соціальним і психологічним явищем, що має деякі відхилення від визначених норм, законів, ідей, стереотипів,

чекань, установок, цінностей, а іноді пов'язана з певною антигромадською поведінкою людей;

3) дії особистості, які не відповідають суспільним нормам – моральним, правовим, дисциплінарним, побутовим та іншим [4, с.14], порушення процесу засвоєння і відтворення соціальних норм і культурних цінностей, а також саморозвитку й самореалізації в тому суспільстві, до якого людина належить; поведіння, яке є помилковим антигромадським зразком розв'язання конфлікту, який проявляється в порушенні суспільно прийнятих норм або збитку, який завдається суспільному благополуччю, оточуючим і собі.

Незважаючи на певні відмінності і психологи, і педагоги головним критерієм девіації вважають порушення норм, прийнятих у певному суспільстві. До вивчення дітей з моральними і поведінковими аномаліями слід підходити дуже обережно і ретельно. Психологи та вчителі нерідко припускаються серйозної помилки, аналізуючи негативні прояви дитини, і не шукаючи позитивних якостей особистості, на які можна покластися при вихованні.

Якраз гуманізація навчально-виховного процесу і полягає у вмінні вчителя дати вичерпну оціночну характеристику позитивних рис дитини: інтелектуальних, емоційно-вольових, моральних, поведінкових, динамічних, ставлення до діяльності, її результатів, прояв інтересів і нахилів. Така діагностика дає можливість, виходячи з витоків поведінкових відхилень і визначити оптимальні шляхи корекції аномальних проявів у поведінці, звести до мінімуму можливість виникнення важковиховуваності дитини.

Література

1. Туріщева, Л.В. Настільна книга шкільного психолога: Навчально-методичний посібник для вчителя. – Х.: Вид. група «Основа», 2010. – С.7-8, 165.

2. Артеменко Т., Хоменко Л. Програма «Важковиховувані діти»
//Психолог. – 2005, №4. – С.8-13.

3. Дахно Р. Девіантна поведінка учнів загальноосвітніх навчальних
закладів як психолого-педагогічна проблема. //Рідна школа. – 2005, №11. –
С.10-13.

4. Маценко В. Девіантна поведінка особистості. //Психолог. – 2003,
№28. – С.14-19.

ЗАЯВКА НА УЧАСТЬ У КОНФЕРЕНЦІЇ

Студент:

Прізвище_Орлова

Ім'я____ Владислава

По батькові____Сергіївна

Спеціальність, група_266 м

Керівник:

Прізвище__Перепелюк

Ім'я_____Тетяна

По батькові__Дмитрівна

Науковий ступінь____кандидат психологічних наук

Учене звання____доцент

Посада____доцент кафедри психології

Установа (назва, адреса, телефон, e-mail) ___Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Тема тез __Девіація відхилень у поведінці

Назва секції/workshop___

Контактний телефон, e-mail __+380931110643